

Vlaamse actie binnen de CVP/PSC : de Groep van Acht (1960-1968)

Wouter BEKE

Assistent aan de Afdeling Politologie van de Katholieke Universiteit Leuven

Karel VAN NIEUWENHUYSE

Doctor in de Geschiedenis en Vrij Medewerker aan de Afdeling Politologie van de Katholieke Universiteit Leuven

De CVP-PSC presenteerde zichzelf bij haar oprichting vlak na de Tweede Wereldoorlog als een unitaire partij. De tweeledige structuur van vóór de oorlog, met de Parti Catholique Social en de Katholieke Vlaamse Volkspartij (samen het Blok der Katholieken van België), werd niet terug opgevestigd. Maar nog geen kwarteeuw later werd de partij (opnieuw) gesplitst. De unitaire ambitie vervloog in een context van groeiende communautaire polarisering. Hoe is dit mogelijk geworden ? Welke factoren hebben deze evolutie beïnvloed ? Welke personen en groepen hebben hier een doorslaggevende rol gespeeld ?

I. De voedingsbodem voor het ontstaan van de Groep van Acht¹

De belangrijkste uitdaging onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog bestond in de heropbouw van het land. De CVP-PSC presenteerde zich met het *kerstprogramma* als de bouwmeester van dienst. De tweedracht tussen Vlamingen en Walen moest volgens de partijleiding van CVP-PSC plaatsmaken voor dit gemeenschappelijk doel. De heropbouw van een unitair België was een noodzakelijke voorwaarde voor de ontplooiing van zowel Vlaanderen als Wallonië.

¹ Zie hiervoor o.a. DE STAERCKE, A., *De Vlaamse vleugel van de Christelijke Volkspartij ten aanzien van de Vlaamse ontvoogding 1958-1965*, Licentiaatverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, 2000, p. 14-107; DEWACHTER, W., Een sterk project onder spanning door gevestigde machtsposities en nieuwe tendensen (1945-1968), p. 121-14. In : DEWACHTER, W. e.a. (red.), *Tussen Staat en Maatschappij. 1945-1995 Christen-Democratie in België*, Tielt : Lannoo, 1995; GERARD, E., De katholieken, de Vlaams-Waalse betrekkingen en het probleem Brussel (1944-1961), p. 273-296. In : Centrum voor Interdisciplinair Onderzoek naar de Brusselse Taaltoestanden (ed.), *Taal en sociale integratie. Het probleem Brussel sinds Hertoginnedal* (1963). *Acta van het colloquium VUB-CRISP van 20 en 21 oktober 1988*, Brussel : VUB-press, 1989; GERARD, E. en VAN DEN WIJNGAERT, M., *In het teken van de regenboog : geschiedenis van de Katholieke Partij en van de Christelijke Volkspartij*, Antwerpen : Nederlandsche Boekhandel, 1985; JONCKHEERE, W.R., *Jan Verroken. Van Harmelcentrum tot Hertoginnedal als «architect» van de taalwetgeving*, Wielsbeke : Oranje-De Eenhoorn, 1992; MABILLE, X., De houding van de CVP-PSC tegenover de communautaire problematiek (1945-1968), p. 378-381. In : DEWACHTER, W. e.a. (red.), *Tussen Staat en Maatschappij. 1945-1995 Christen-Democratie in België*, Tielt : Lannoo, 1995; VAN DEN WIJNGAERT, M., *Ontstaan en stichting van de CVP-PSC. De lange weg naar het kerstprogramma*, Brussel : IPOVO, 1976; VANDEPUTTE, R., *De Christelijke Volkspartij 1944-1988. Wezen en ontwikkelingen*, Brussel : CEPES, 1991; VERROKEN, J., *Twintig jaar Vlaamse weerbaarheid*, Lier : Van In, 1965.

Bovendien bestond in het ganse land een groot wantrouwen jegens de Vlaamse Beweging vanwege de oorlogsprikelen, en meerbepaald de collaboratie van vooral Vlaams-nationalistische kringen. Het Vlaams-nationalisme was in diskrediet geraakt, flaminganten werden gebrandmerkt, en de communautaire problematiek werd opgeborgen.

In de unitaire CVP-PSC kwam het zwaartepunt van de (uitvoerende) macht te liggen bij het Nationaal Comité, dat paritair was samengesteld : er zetelden met andere woorden evenveel Vlamingen als Walen in. Er bestond weliswaar een afzonderlijke Vlaamse en Waalse vleugel (die samen het Nationaal Comité vormden), maar beide vleugels beschikten slechts over een adviserende en organisatorische bevoegdheid. Ze hadden geen enkele beslissingsmacht.

Niet enkel organisatorisch, maar ook programmatorisch kende de CVP een sterk unitair karakter. Zo sloegen de begrippen decentralisatie en deconcentratie, die in het kerstprogramma waren opgenomen, op het niveau van gemeenten en provincies. Van gewestelijke decentralisatie was geen sprake. De opstellers van het kerstprogramma wilden op die wijze vermijden dat Vlaanderen en Wallonië tegenover elkaar zouden komen te staan.

Pogingen om de communautaire problematiek te begraven konden evenwel niet baten. Al onmiddellijk na op oprichting brachten een aantal Vlaamse CVP'ers – met Louis Kiebooms, Geeraard Van Den Daele en Jan Verroken op kop – de Vlaamse kwestie terug ten berde, tot grote onvrede van de Waalse CVP'ers. Ze bliezen de Vlaamse strijd in hun partij nieuw leven in. Ze ijverden o.m. voor een liquidatie van repressie en epuratie en voor amnestie, voor een naleving van de bestaande taalwetgeving, voor een parlementaire zetelaanpassing na de volkstelling van 1947, alsook vochten ze de resultaten van de talentelling van 1947 aan. In 1949 werden de rangen van deze Vlaamsgezinde CVP'ers versterkt na de verruimingsoperatie van de CVP die een verzoening met ontevreden Vlaams-nationalisten tot doel had.

In de loop van de jaren '50 kende Vlaanderen geleidelijk een economische opgang, waardoor ook de politieke Vlaamsgezindheid opnieuw aan belang begon te winnen. Ook in de unitaire CVP verwierven de Vlaamsgezinden langzamerhand een steviger positie en gingen ze voor meer autonomie ijveren. Binnen de partijstructuur van de CVP-PSC begon er ook één en ander in beweging te komen. In het Nationaal Comité kon het Vlaamse overwicht (in 1958 en 1961 waren 67 % van de CVP-parlementairen Vlaams) omwille van de paritaire samenstelling niet tot uitdrukking komen. Toch bleef de partij niet blind voor de problematiek, want op 21 maart 1959 werd binnen het Studie- en Documentatiecentrum van de CVP-PSC met het oog op de communautaire tweespalt een Centrale Commissie voor de Vlaams-Waalse verhoudingen opgericht. Robert Vandekerckhove nam er het voorzitterschap van waar. Het eindverslag van de Commissie werd gepresenteerd op het Congres van Charleroi (5-6 maart 1960). Daar bleek hoe diep het commu-

nautaire water tussen Vlamingen en Walen wel was : terwijl de Vlamingen het eindverslag enthousiast begroetten, verwierpen de Walen het.

Dit zette de Vlaamse CVP'ers verder aan het denken over de communautaire verhoudingen, binnen en buiten de partij. De roep naar meer autonomie voor de Vlamingen binnen de CVP-PSC ging luider klinken. Een belangrijke stap in die richting werd gezet met de oprichting van de Groep van Acht, die ontstond naar aanleiding van een misverstand rond een bepaling in de eenheidswet en uitgroeide tot een heuse factie binnen de CVP/PSC.

In deze bijdrage willen we ingaan op de interne besluitvormingsmechanismen van de CVP/PSC die tot deze splitsing hebben bijgedragen en focussen we op de rol die de Groep van Acht hierin gespeeld heeft. We kunnen hier niet alle acties bespreken die de Groep van Acht tussen 1960 en 1968 heeft ondernomen. Wel zullen we onderzoeken hoe deze groep is ontstaan, hoe ze was samengesteld, welke de functies van de verschillende leden waren en hoe ze in de praktijk werkte.

II. De oprichting, functies en samenstelling van de Groep van Acht

In 1958 werd Gaston Eyskens voor de tweede maal eerste minister en dit van een homogeen CVP-minderheidskabinet. Na de ondertekening van het schoolpact traden de liberalen toe tot de regering. Op binnenlands vlak werd, onder druk van een hoge werkloosheid, een wet 'voor de economische expansie, de sociale vooruitgang en het financieel herstel', door de regering uitgewerkt. Deze 'eenheidswet' deden de tegenstellingen tussen Vlamingen en Walen oplaaien, waarbij vooral in Wallonië onder leiding van de Luikse vakbondsleider André Renard een algemene stakingsbeweging werd ontketend.

Maar de eerste reactie tegen de eenheidswet kwam van Vlaamse zijde, omwille van artikel 86 van de bewuste wet, dat voorzag in de samenvoeging van gemeenten om overwegingen van taalkundige, financiële, economische, sociale en culturele aard. Gevreesd werd langs Vlaamse zijde dat artikel 86 de mogelijkheid zou bieden om de grenzen van de Brusselse agglomeratie uit te breiden. Het waren het Vlaams Aktiekomitee voor Brussel en Taalgrens en het Vlaams Komitee voor Brussel die de kat de bel aanboden. Beide verenigingen hadden het evenwel niet bij het rechte eind. Toenmalig CVP-Kamerlid Jan Verroken vertelt: «De waarheid was nu, dat de agglomeraties [waaronder Brussel], zoals de tekst het uitdrukkelijk vermeldde, uit de toepassing waren gesloten. Wel zou het door dit middel mogelijk worden rond Brussel een reeks meer bestuurskrachtige gemeenten te vormen. Hetzelfde zou mogelijk zijn langs de taalgrens. Een korte blik op de landkaart volstond ook om in te zien dat van Oost tot West precies boven de taalgrens een hele reeks machteloze splintergemeenten bestaan.»² Verroken nam dan ook dadelijk contact op met de verantwoordelijken van beide voornoemde

² VERROKEN, J., *o.c.*, p. 96.

verenigingen (o.a. met Edgar Van Cauwelaert) evenals met een aantal voormannen van de Vlaams-katholieke pers (o.a. directeur-generaal Albert De Smaele en chef redactie binnenland Manu Ruys van *De Standaard*), om het misverstand recht te zetten. Hij vreesde immers, mocht het dispuut blijven aanhouden, dat de agglomeraties misschien toch in artikel 86 zouden worden ingesloten. Een korte discussie was voldoende om het incident uit te klaren en de campagne stil te leggen.

Toch bleef het hier niet bij. Uit de discussie vloeide immers de vraag voort hoe in de toekomst dergelijke misverstanden konden worden vermeden. Volgens Jan Verroken nam directeur-generaal van *De Standaard* Albert De Smaele het initiatief om in het restaurant *Les Trois Canards* in Dilbeek in december 1960 de Vlaamse pers uit te nodigen, via Edgar Van Cauwelaert (voorzitter van het Vlaams Komitee voor Brussel en actief lid van het Vlaams Aktiekomitee voor Brussel en taalgrens), en over deze vraag te debatteren³.

De uitkomst van het debat resulteerde in de oprichting van de zgn. Groep van Acht. Dit Comité bestond uit vier afgevaardigden van de Vlaamse CVP-Senaatsgroep en uit vier afgevaardigden van de Vlaamse CVP-Kamergroep. «Het had als voornaamste opdracht namens de Vlaamse parlementaire groepen de contacten te verzorgen met de zogeheten a-politieke Vlaamse Beweging en met de Vlaamse pers.»⁴ Dat het precies om acht personen en telkens om vier parlementsleden van beide assemblees ging, is niet zonder belang. De groep moest voldoende groot zijn om te wegen op het debat binnen de partij en in het parlement, maar ook niet te groot om snel en efficiënt te kunnen werken. Standpunten moesten immers zeer snel maar slechts na onderling overleg, kunnen worden ingenomen. Dat men vertegenwoordigd wilde zijn in beide Kamers had ook een reden: dit moest ervoor zorgen dat de Groep van Acht kon wegen op het debat in elke Kamer en dat, wanneer zij bakzeil moesten halen in één Kamer, nog steeds opnieuw een initiatief zou kunnen worden genomen in de andere. Dat dit niet enkel een theoretische strategische overweging zou zijn, zal later blijken.

Een bijkomende reden, vanwege de Vlaamse CVP'ers althans, om tot de oprichting van een zgn. Contactcomité over te gaan, betrof het tegengaan van de in hun ogen groeiende 'krijgsraadmentaliteit'⁵. Sinds het einde van de jaren '50 was de Vlaamse Beweging terug in volle actie gekomen. Een aantal Vlaamse verenigingen zoals het Vlaams Aktiekomitee voor Brussel en Taalgrens en de Vlaamse Volksbeweging trachtten Vlamingen van links en rechts samen te brengen om zo één Vlaams front

³ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse met Jan Verroken, Oudenaarde 1 juni 1999 en van Karel Van Nieuwenhuysse en Wouter Beke, Oostduinkerke, 16 augustus 2001. Albert De Smaele bevestigde ons dit relaas.

⁴ VERROKEN, J., o.c., p. 96.

⁵ Een andere naam die voor de Groep van Acht circuleerde was de Contactcommissie. Let wel: de naam 'Contactcommissie' mag niet verward worden met de contactcommissie tussen CVP en B.S.P die bestond tijdens de vorming en de legislatuur van de regering-Lefèvre tussen 1961-65. Beide termen komen nochtans voor in CVP-documenten en -briefwisseling. Enige waakzaamheid ten einde verwarring te voorkomen is dan ook noodzakelijk.

te vormen. In de pogingen een brug te slaan naar de linkse flaminganten werd de Vlaamse CVP wel eens in de wind gezet. Instigator van de Groep van Acht Jan Verroken getuigt : «Een van de oorzaken van de mislukking is onzes inziens dat men teveel aan de anti-partijpolitiek en te weinig aan echte algemene Vlaamse programmavorming heeft willen doen. (...) Men heeft te zeer van de Vlaamse Beweging een soort auto-scooter willen maken waar men botst om het plezier van te botsen. Vooral de Vlaamse CVP was regelmatig slachtoffer van lichtvaardig oordelen. De ijver om de welwillende aandacht van links te verwerven door kritiek aan het adres van de CVP was overdreven en meer dan eens werd de welbekende waarheid geweld aangedaan.»⁶

De nood aan een bestendig overleg tussen de Vlaamse CVP-Kamergroep en de Vlaamse CVP-Senaatsgroep om tot een gemeenschappelijke houding te komen, vormde een derde reden die aan de basis van een Groep van Acht lag. Dit overleg had tot doel de Vlaamse actie in de schoot van de CVP te stimuleren en een front ter verdediging van de Vlaamse eisen te bewerkstelligen. Opnieuw getuigt Jan Verroken : «Men moest de improvisatie vermijden, een beter gecoördineerde werkverdeling bewerken en over een onbetwist bestendige onderhandelingsgroep beschikken om contact te houden met de partij, de regering, de departementen, enz. (...) Bovendien werd besloten geen individuele verklaringen meer te ondertekenen en op alle circulaires, die van buiten de partij aan de parlementsleden werden gestuurd, door het comité een antwoord te laten opstellen namens de ganse groep. Dit comité werd eveneens belast met het opstellen van een gemeenschappelijk streefprogramma, dat zou dienen als onderhandelingsdocument bij de eventuele regeringsvorming na de verkiezingen.»⁷

Toen Jos De Saeger in juni 1961 Vlaams CVP-vleugelvoorzitter werd, voegde hij aan het takenpakket van de Groep van Acht nog een vierde dimensie toe. In een interview met *De Standaard* verklaarde hij : «Ik beschouw die activiteit [het lidmaatschap van de Groep van Acht] inderdaad als een partijactiviteit. Ook is het volstrekt nodig om een eenheid van actie tussen partijleiding en parlementsfracties beter te verzorgen dan in het verleden het geval was. Wanneer de Vlaamse CVP-gekozenen van Kamer en Senaat iets bereiken, dan werd dit niet buiten de partij verwezenlijkt, maar dan is het de partij zelf die het gedaan heeft.»⁸ Hij pleitte met andere woorden voor een betere samenwerking tussen (het hoofdbestuur van) de Vlaamse vleugel en de CVP-parlementsfractie, via de Groep van Acht.

Aanvankelijk namen vier Kamerleden, die reeds jarenlang de Vlaamse kwestie van nabij opvolgden, het voortouw. *Alfons Verbist*, in 1947-1948 een tijdlang minister van Volksgezondheid en Gezin onder de regering Spaak II en voorzitter van de Vlaamse CVP-kamergroep in 1950, sprak voor het eerst als minister altijd Nederlands in het parlement. *Geeraard Van Den Daele* was reeds lange tijd een grote

⁶ VERROKEN, J., o.c., p. 97. Ter staving van zijn bewering haalde Verroken enkele voorbeelden aan uit het VVB-congres van 9 oktober 1960.

⁷ VERROKEN, J., o.c., p. 100.

⁸ *De Standaard*, 9 juni 1961.

ijveraar voor een juiste toepassing van de taalwetten. *Leo Lindemans* was als Vlaams Brusselaar actief in verschillende Vlaamse verenigingen in Brussel, streed voor de vernederlandsing van het bedrijfsleven en de aanpassing van de gerechtelijke kantons aan de taalgrens. *Jan Verroken* had van de zetelaanpassing na de volkstelling, die voor Vlaanderen gunstig zou uitvallen, een strijdpunt gemaakt. Deze vier hadden zich dus reeds in de jaren veertig en vijftig geprofileerd als de Vlaamse voorvechters binnen de CVP⁹.

Deze vier werden al snel gevolgd door vier senatoren, die ook op hun beurt reeds lang een uitgesproken Vlaams profiel hadden, nl. August De Boodt, Jos Custers, Aloïs Sledsens en Robert Vandekerckhove. *August De Boodt* had in 1936 al het beginselakkoord KVV-VNV gesteund en stelde onmiddellijk na de oorlog de onrechtvaardigheden in de repressie aan de kaak. In 1950 werd hij opgenomen in de regering Pholien, wat toen werd beschouwd als een teken van kentering in de officiële politiek t.o.v. de Vlaamsgezinden. Als minister van Wederopbouw schreef hij 1 miljoen frank in zijn begroting voor de heropbouw van de gedynamiteerde IJzertoren. *Jos Custers* was tijdens de oorlog waarnemend commissaris-generaal geweest, werd daarvoor in september 1944 gearresteerd en verbleef dertien maanden in de gevangenis. Zijn politieke loopbaan start in 1949 wanneer hij in het kader van de verruimingsoperatie van de CVP werd aangeduid tot provinciaal senator voor Limburg. Ook *Aloïs Sledsens* had een flamingantisch verleden. Zo protesteerde hij via een parlementaire vraag in 1954 tegen het gebruik van het Frans in een uitnodiging van de Koninklijke Vlaamse Academie. Sledsens streefde een grotere autonomie van de twee vleugels binnen de CVP-PSC na. *Robert Vandekerckhove* was reeds voor de Tweede Wereldoorlog lid van het Jonge Volksche Front en de opvolger ervan, Jeugdfront. Hoewel hij onder invloed van Tony Herbert tijdens de Tweede Wereldoorlog opteede voor een sterke unitaire staat en een versterkte monarchie, zou hij na de oorlog opnieuw geleidelijk meer in Vlaamse richting evolueren. Zo hield hij op het CVP-congres van Charleroi op 6 maart 1960 een opmerkelijke redevoering waarin hij onder meer pleitte voor de erkenning van de Vlaamse gemeenschap.

De samenstelling van de Groep van Acht is dus het gevolg van een eerder spontaan proces waarbij parlamentsleden die in het verleden op Vlaams vlak bijzonder actief waren geweest, op een gegeven ogenblik overgingen tot een intensere samenwerking. Tot wat deze samenwerking uiteindelijk zou moeten leiden, was niet op voorhand vooropgesteld. Wat de gevolgen van deze samenwerking uiteindelijk zouden zijn, was niet bij voorbaat geprogrammeerd.

Na de parlamentsverkiezingen van 26 maart 1961 zaten een aantal leden van de Groep van Acht niet langer in het parlement. Om hun slagkracht voldoende hoog te houden, werd gezocht naar opvolgers. Ook deze opvolging was het resultaat van een spontaan proces. Er werden hiervoor geen verkiezingen georganiseerd :

⁹ VERROKEN, J., *o.c.*, p. 96-97. Archief CVP-NATIONAAL (KADOC Leuven), nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961. Interview van Karel Van Nieuwenhuysse en Wouter Beke met Jan Verroken, Oostduinkerke 16 augustus 2001.

opnieuw vervoegden actieve Vlaamsgezinde parlementsleden de rangen van de Groep van Acht¹⁰. Leo Lindemans, die niet herkozen geraakte, werd vervangen door *Jos De Saeger*. Voor Alfons Verbist, die een punt zette achter zijn politieke carrière, kwam *Louis Kiebooms* in de plaats. Geeraard Van Den Daele nam ontslag uit onvrede met de regeling omtrent de positie van Renaat Van Elslande, die slechts adjunct-minister voor Nationale Opvoeding was in de CVP-BSP-regering onder leiding van Theo Lefèvre. Hij werd vervangen door *Albert De Gryse*. Voor de Senaat werd Jos Custers, tot minister van Volksgezondheid en Gezin benoemd in de regering-Lefèvre, vervangen door *Karel Van Cauwelaert*. Wijzigingen na de parlementsverkiezingen van 23 mei 1965 zijn ons niet bekend. Toch kan Jos De Saeger, vanaf 27 juli 1965 minister van Openbare Werken in de regering-Harmel (opnieuw met CVP en B.S.P), geen deel meer hebben uitgemaakt van de Groep van Acht.¹¹

III. De werking van de Groep van Acht (1961-65)

A. De Groep van Acht en de Vlaamse CVP-parlementsfractie

Wanneer we er zowel het 'reglement der CVP-Kamergroep' van mei 1961 als van november 1965 op naslaan, valt het op dat dit stuk geen enkele verwijzing bevat naar de zgn. Groep van Acht¹². Ook in het reglement van de CVP-Senaatsgroep wordt de Contactcommissie niet vermeld. Het lijkt er dus op dat de Groep van Acht geen enkele statutaire erkenning had. Officieel bestond ze niet. In de praktijk nochtans was ze erg actief.

Uit een verslag van een vergadering van de Vlaamse vleugel leiden we af dat de Vlaamse CVP-fractie in het parlement voor de parlementsverkiezingen van 26 maart 1961 de Groep van Acht in het licht van de komende regeringsonderhandelingen mandateerde «om de desiderata op Vlaams gebied vast te leggen»¹³. Na de verkiezingen gaf ze de Groep van Acht de opdracht om de Vlaamse kwestie verder van nabij te volgen, en in haar naam onderhandelingen met de formateur (en later de regering) te voeren. De Groep van Acht was dus wel degelijk gemandateerd om tijdens de onderhandelingen de Vlaamse eisen te behartigen. Zo schreef Geeraard Van Den Daele aan Louis Kiebooms : «Op de vergadering der Vlaamse [CVP-parlements] groepen van verleden woensdag werd overeengekomen dat het Coördinatiecomité het voorgelegd ontwerp zou op punt stellen en

¹⁰ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse en Wouter Beke met Jan Verroken, Oostduinkerke 16 augustus 2001. Jos De Saeger was in 1937 medestichter en leider van het Jeugdfront. Hij concentreerde zich in de jaren '50 op op streekontwikkeling en industrievestiging in Vlaanderen. Louis Kiebooms zette zich in het parlement in de na-oorlog vooral in voor een mildering van repressie en epuratie, en voor amnestiemaatregelen. Ook Albert De Gryse was hiervan een voorvechter. Karel Van Cauwelaert tot slot was voor hij in 1958 CVP-Senator werd, actief in diverse Vlaamse verenigingen.

¹¹ Het is evenwel niet duidelijk of hij niet vervangen werd, dan wel toch door bv. Leo Lindemans, die zijn rentree maakte in de Kamer, of door nieuw Kamerlid Frans Van Mechelen.

¹² Dit reglement bevindt zich in het archief LOUIS KIEBOOMS (KADOC Leuven), nr. 186.

¹³ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961.

aanvullen met een apart hoofdstuk betreffende de oplossing der repressieproblemen.»¹⁴

De Groep van Acht vergaderde in het begin van de jaren '60 bijna wekelijks. Hierdoor kon zij snel inspelen op de actualiteit. Bovendien zorgden deze bijeenkomsten op regelmatige tijdstippen ook voor intense persoonlijke contacten en bood het de gelegenheid om grondig te discussiëren, strategieën uit te werken en tot eensluidende standpunten te komen. Deze stellingname werd dan ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse CVP-parlementsfractie. «De Groep van Acht trok de Vlaamse zorgen naar zich toe en speelde een voortrekkersrol» aldus CVP-Senator Gaby Vandeputte¹⁵. Volgens Jan Verroken fungeerden de Acht als een soort Vlaams aanspreek- en coördinatiepunt binnen de fractie. Tevens was de Groep van Acht prominent aanwezig in een aantal belangrijke parlementaire commissies die over communautaire aangelegenheden handelden. Op 27 maart 1961 nodigde Geeraard Van Den Daele de Vlaamse CVP-Kamerleden bv. uit op een gezamenlijke vergadering met hun collega-Senatoren, ter bespreking van het ontwerp van Vlaams regeringsprogramma, door de Groep van Acht opgemaakt¹⁶. Karel Van Cauwelaert liet aan zijn collega-leden van de Contactcommissie een nota worden betreffende de grondwetsherziening, in het licht van het aanstaande CVP-congres¹⁷. De nota moest dienen als basis voor de besprekingen onder de Acht, en vervolgens onder de Vlaamse CVP-parlementsgroep¹⁸. Het betrof een soort voorontwerp van eisencahier dat de Vlaamse CVP-parlementsgroep moest lezen en van bemerkingen voorzien. Tevens linkte hij aan de brief nog een 'Kalenderplan voor de commissie der Acht en de Vlaamse rechterzijden'. Terecht stelde Standaard-redacteur Manu Ruys dat «de Groep van Acht in het parlement het manoeuvre van de fractie leidde»¹⁹, al is het zo dat zij wel de goedkeuring en steun van de fractie vroeg op door haar belegde bijeenkomsten²⁰. De groep van Acht opereerde met andere woorden niet op een eiland in de fractie.

Evenmin is het zo dat de Groep van Acht binnen de fractie het alleenrecht had op de behandeling van de Vlaamse kwestie. Andere Vlaamse CVP-Kamerleden en -Senatoren kwamen ook tussen in Vlaamse zaken. Geeraard Van Den Daele bv. bleef uiterst actief op Vlaams vlak, ook nadat hij zich had teruggetrokken uit de groep van Acht. Hij schreef diverse vrije tribunes in o.m. *De Standaard* omtrent de Vlaamse achterstand in de taalrol van de centrale administratie en het officierenkorps, m.b.t. de economische evolutie etc. In de jaren 1964-66 was hij, net als de

¹⁴ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 186, brief Van Den Daele aan Kiebooms 31 maart 1961.

¹⁵ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse met Gaby Vandeputte, Brugge 17 augustus 1999.

¹⁶ Archief GEERAARD VAN DEN DAELE (KADOC Leuven), nr. 6.4, brief Van Den Daele aan de CVP-Kamerleden 27 maart 1961.

¹⁷ Op te merken valt overigens dat een aantal leden van de Acht in de parlementaire commissie voor de grondwetsherziening zetelden.

¹⁸ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 404, brief Van Cauwelaert aan Kiebooms 23 november 1963.

¹⁹ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse met Manu Ruys, Zeebrugge 17 november 1999.

²⁰ Vrijwel altijd kreeg ze ook, dikwijls zelfs unaniem, de steun van de fractie. Voor voorbeelden in dat verband, zie JONCKHEERE, W., o.c., p. 268 en 276.

CVP-parlementairen Leo Delwaide en De Winter, erg actief op het vlak van de vernederlandsing en vervlaamingsing van de diplomatie en het departement Buitenlandse Zaken en Handel²¹.

B. De Groep van Acht en de Vlaamse vleugel van de CVP

De relatie tussen de Groep van Acht en de Vlaamse vleugel, die binnen de CVP-PSC vooral met organisatorische taken was belast, was ambigu. Een duidelijke taakverdeling was er niet en het is opvallend dat de Groep van Acht pas het eerst in een vergadering van de Vlaamse vleugel op 10 juni 1961 – ruim een half jaar na haar oprichting – ter sprake kwam. Vlaams vleugelvoorzitter Jos De Saeger onderstreepte daar nogmaals wat hij een dag eerder in een interview met *De Standaard* al had verklaard : «In het belang van de partij moeten wij er alles op zetten om een vertrouwelijke sfeer te scheppen tussen de CVP en haar parlementairen. [...] Voor de toekomst moeten wij waken op een zo groot mogelijke eensgezindheid aan Vlaamse zijde, bv. door het beleggen van gemeenschappelijke vergaderingen tussen Kontaktcomitee, Vlaamse verkozenen en Vlaamse vleugel CVP.»²² Verder gaf hij een bondige uitleg over samenstelling, doel en werking van de Groep van Acht, en stelde hij voor dat Leo Vanackere, secretaris-generaal van de Vlaamse vleugel, hulp bij het secretariaatswerk zou kunnen bieden aan Kamerlid Jan Verroken, secretaris van de Groep van Acht. Dit zou uiteraard ten goede komen aan de binding tussen de Acht en de vleugel, en zou de Acht toelaten nog efficiënter te werken.

In de discussie volgend op de uiteenzetting van Jos De Saeger werd in eerste instantie door Kamerlid mevr. Magriet De Riemaecker de vraag gesteld of het wel conform de statuten was dat de Vlaamse vleugel zich met politieke kwesties inliet – wat het geval zou zijn op het ogenblik dat de Vlaamse vleugel met de Acht of met de fracties zou vergaderen. In haar ogen mocht de Vlaamse vleugel enkel organisatorische kwesties behandelen. Dat werd door Jos De Saeger aangevochten. Hij beriep zich daarvoor op artikel vier, paragraaf zestien (tweede alinea) van de

²¹ Archief GEERAARD VAN DEN DAELE, nrs. 5.3. en 6.2. De diplomatie en de administratie van Buitenlandse Zaken was op het vlak van personeelsbezetting vooral Franstalig ingekleurd. Diverse Vlaamse CVP'ers, bezorgd om de diplomatieke service voor Vlamingen in het buitenland en voor de uitstraling van Vlaanderen in het buitenland, ijverden voor een grotere instroom van Vlamingen in de administratie van Buitenlandse Zaken en in de diplomatie. Ze wilden wettelijke garanties voor een evenwichtige taalrol.

²² *De Standaard*, 9 juni 1961; Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961. Dat dit hem nauw aan het hart lag, spreekt uit een brief die hij aan de leden van de Vlaamse vleugel schreef n.a.v. zijn ontslag als voorzitter in 1963. Daarin stelde hij : «U weet dat het een van mijn bekommernissen is geweest een zekere synchronisatie te verwezenlijken tussen de Vlaamse vleugel van het Nationaal Comité aan de ene kant en het Contactcomité van de Vlaamse CVP-parlementsleden aan de andere kant. Als ik in dit verband één wens mag uitdrukken, dan is het deze : laten we niet te formalistisch zijn en vooral de eenheid van de Vlaamse vleugel, partijorganisatie en parlementsleden, op het oog houden.» Archief JOS DE SAEGER (KADOC Leuven), map 'Nationaal comité Vlaamse vleugel', brief De Saeger aan de leden van de Vlaamse vleugel 26 november 1963.

statuten, dat bepaalde dat «de vleugels eveneens politieke vraagstukken mogen onderzoeken in het licht van de toestanden die eigen zijn aan hun gebieden, dit met het doel verslag uit te brengen bij het Nationaal Komitee»²³.

Blijkbaar deelde de meerderheid van de Vlaamse vleugel de stelling van De Saeger, want de conclusies van de discussie luidden enerzijds dat er gemeenschappelijke bijeenkomsten zouden worden georganiseerd tussen de Vlaamse vleugel en vertegenwoordigers van de CVP-parlementsfractie, en anderzijds dat Leo Vanackere het 'secretariaat' (waargenomen door Jan Verroken) van de Groep van Acht zou bijstaan. Een gevolg van de bespreking was overigens ook dat het wantrouwen jegens de Groep van Acht, die voor de meeste leden van de Vlaamse vleugel een onbekende was, wegviel²⁴.

De conclusies van de vergadering bleven geen dode letter. Hierin speelt waarschijnlijk een rol dat de instigator van de conclusies Jos De Saeger, tegelijk Vlaams vleugelvoorzitter was en lid van de Groep van Acht. Op regelmatige tijdstippen werden bijeenkomsten belegd tussen de Groep van Acht en de Vlaamse vleugel. Een aantal uitnodigingen getuigen hiervan. Zo bv. de uitnodiging opgenomen in het verslag van de vergadering van de Vlaamse vleugel van 8 september 1961, waarin melding werd gemaakt van de bijeenkomst met de Contactcommissie «waarop de politieke aspecten van de Vlaamse problematiek zullen worden uitgesproken»²⁵. Uit het verslag van deze vergadering blijkt overigens dat de Vlaamse vleugel zich wel degelijk met politieke (Vlaamse) vraagstukken bezighield, o.m. met de benoeming van een secretaris-generaal op het departement nationale opvoeding, de eventuele splitsing van dat departement, de positie van minister, adjunct Renaat Van Elslande, het kolendirectorium en het algemeen politiek klimaat.

Toen in december 1963 Jos De Saeger zijn ontslag bekendmaakte als Vlaams vleugelvoorzitter werd hij opgevolgd door Robert Vandekerckhove, tevens lid van de Groep van Acht. Blijkbaar werd hij al vlug geconfronteerd met vragen of opmerkingen aangaande de verhouding tussen de Vlaamse vleugel en de Vlaamse CVP-parlementsfractie, ofwel wilde hij zelf een discussie hier rond openen, want op een vergadering van de Vlaamse vleugel begin 1964 lanceerde hij een voorstel met betrekking tot de verhouding tussen beiden. Dat luidde als volgt : «Voor belangrijke zaken die de Vlaamse belangen raken, roept de Vlaamse vleugel in het parlement een gezamenlijke vergadering bijeen van de vleugel en van alle CVP-verkozenen uit het Vlaamse land. Het is verstaan dat alsdan ook de Vlaamse vleugel de verantwoordelijkheid voor alles opneemt : optreden naar buiten, persmededelingen e.d.m. In andere gevallen zou contact worden opgenomen met de '8'»²⁶

²³ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961.

²⁴ Het was Vlaams vleugellid N. Monchy (geen parlamentslid) die het wegvallen van de vrees verwoordde. Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961.

²⁵ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 8 september 1961.

²⁶ Archief ROBERT VANDEKERCKHOVE (KADOC Leuven), nr. 2.1.2/1, beknopt verslag van de Vlaamse vleugel 9 januari 1964.

Robert Vandekerckhove deed het voorstel zowel in de Vlaamse vleugel als binnen de Groep van Acht uit de doeken. Eerstgenoemde vroeg bedenktijd, terwijl laatstgenoemde het voorstel «niet ongunstig maar wel met enige verwondering» onthaalde²⁷. Over de definitieve uitkomst van het voorstel vonden we jammer genoeg geen archiefmateriaal terug, maar gesteld kan worden dat de goede relatie tussen de Vlaamse vleugel en de Groep van Acht aanhield, gezien de aanwezigheid van Jos De Saeger en Robert Vandekerckhove in de Groep van Acht.

Beide tenoren van de Vlaamse CVP waren overigens drijvende krachten achter de historische studiedag van de Vlaamse CVP-vleugel van 26 september 1964. Zij brachten het initiatief aan op het Nationaal Comité, zetten er hun volle gewicht achter en maakten er de ganze Vlaamse vleugel warm voor. Deze studiedag was historisch te noemen omdat «voor het eerst sinds de stichting van de CVP in 1945, één van de vleugels louter door haar zelfvertrouwen en innerlijke kracht een dermate autonomie in de schoot van de unitaire partij afdwingt dat zij een afzonderlijke studiedag kan organiseren.»²⁸ Het thema van de Vlaamse studiedag, gerealiseerd door een samenspel van de Vlaamse vleugel en de Groep van Acht, betrof de preciaire Vlaams-Waalse politieke vraagstukken. De Vlaamse vleugel wenste via de studiedag de ideeën van de Vlaamse partijbasis en van de Vlaamse CVP-top (leden van het hoofdbestuur en parlementsleden) opnieuw op één lijn brengen, en het blazoen t.o.v. de electorale achterban na de perikelen rond Hertoginnedal (Cfr. *Infra*) terug oppoetsen. De besluiten van de studiedag vormden uiteindelijk een coherent Vlaams geheel. In eerste instantie werd aangedrongen op een groter zelfvertrouwen binnen de Vlaamse vleugel. De benarde situatie waarin de Vlaamse Brusselaars zich bevonden werd als een prioritair strijdpunt aangeduid, evenals de zetelaanpassing. Inzake de grondwetsherziening werden een aantal concrete richtlijnen geformuleerd, zoals bv. de erkenning van de taal- en cultuurgemeenschappen, de automatische zetelaanpassing, de inrichting van twee bijkomende Hoven van Beroep, en de oprichting van zelfstandige Cultuurraden²⁹. Deze studiedag was ongetwijfeld een belangrijk ogenblik in de evolutie naar autonome Vlaamse partijvleugels en dus een katalysator in het splitsingsproces van de unitaire partij. De leden van de Groep van Acht namen op deze studiedag het voortouw, maar zonder (expliciet of impliciet) de splitsing van de partij als verborgen agenda te willen hanteren³⁰.

In de aanloop naar de parlementsverkiezingen van 23 mei 1965 sloeg de nervositeit in Vlaamse CVP-kringen toe. De partij was, na Hertoginnedal, niet meer zeker van haar stuk. Met heel wat, zij het niet nader genoemde personen werden gesprekken gevoerd rond de christen-democratie, de positie van de CVP in Vlaanderen, de opportuniteit van een nieuwe regeringsdeelname van de CVP etc. Het luidde dat

²⁷ Archief ROBERT VANDEKERCKHOVE, nr. 2.1.2/1, verslag van de Vlaamse vleugel 6 februari 1964.

²⁸ DE STAERCKE, A., o.c., p. 207

²⁹ *De Stem van het Volk*, (begin) oktober 1964. Dit blad was de spreekbuis van de Vlaamse CVP-vleugel.

³⁰ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse en Wouter Beke met Jan Verroken, Oostduinkerke 16 augustus 2001.

een meerderheid van de aangesproken personen voorstander was van de oprichting van een parapolitieke groep van Vlaamsgezinde CVP'ers, die sterk zou aanleunen bij de Vlaamse vleugel van de CVP. De nieuw op te richten drukkingsgroep moest dezelfde positie innemen tegenover de CVP als de LVV dat deed t.o.v. de PVV³¹. Tevens diende er, nog volgens diezelfde meerderheid van aangesproken personen, een leidinggevend doctrinair Vlaams congres te worden georganiseerd, dat tevens een uiting van de politieke Vlaamse wil moest zijn. De Groep van Acht werd aangewezen om het initiatief te nemen tot de vorming van een raad, die vervolgens de pers moest inlichten over het congres.

Een dergelijk Vlaams doctrinair congres kwam er niet meer vóór de verkiezingen. De korte termijn waarop dit had moeten worden georganiseerd speelde hierin waarschijnlijk een rol. Tevens kan de vraag gesteld worden in hoeverre de Groep van Acht en het bestuur van de Vlaamse vleugel van de CVP er enthousiast over waren.

De groep van Acht had overigens andere katten te geselen. Blijkbaar werd er vanuit zekere middens (de standsorganisaties bij de CVP ?) druk op haar uitgeoefend. Op een vergadering van 19 mei 1965, luttele dagen dus voor de parlementsverkiezingen, stelde zij zich de vraag naar haar toekomstige organisatie in de schoot van de Vlaamse vleugel³². De Groep van Acht stelde zelf twee thesen voorop. Een eerste these ging ervan uit dat de dubbelzinnigheid van haar positie moest ophouden, en haar invloed moest vergroten. Ze hield de institutionalisering van de Acht in «door a) voorafgaande verkiezing van een Contactcommissie (aantal leden nog te bepalen) door elk van de Vlaamse CVP-groepen uit Kamer en Senaat; b) uit de leden van de contactcommissie verkiezing van vier Volksvertegenwoordigers en van vier Senatoren die de '8' zullen vormen; c) uit de '8' dienen de afgevaardigden van Kamer en Senaat in het Nationaal Comité aangewezen; d) verkiezing van de '8' mag niet gebaseerd zijn op de standen (middenstand enz.) maar op belangstelling voor de specifieke Vlaamse problemen.»³³ Deze omslachtige procedure droeg in zich het risico van verzwakking van de slagkracht van de groep van Acht. Daarom luidde een tweede these om de Acht te laten zoals ze waren. Elke institutionalisering bracht immers het gevaar van verzwakking van invloed met zich mee, zeker als mogelijke leden door de standen zouden worden vooruitgeschoven, zo klonk het.

Een beslissing werd vooralsnog niet getroffen. De Acht kwamen overeen om over het vraagstuk na te denken en het bij een volgende gelegenheid opnieuw aan te pakken. De uitkomst van het denkproces blijkt de tweede these geworden te zijn: nergens konden we immers enig spoor terugvinden van de procedure zoals in de

³¹ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 457, los document s.d. [april-mei 1965] ongesigneerd.

³² Volgens Verroken stelden de Acht zich onderling ook vragen omtrent hun toekomst: hun 'mandaat' liep met de nieuwe verkiezingen ten einde en ze betwijfelden het nut van het voortbestaan van de Groep van Acht. Interview van Karel Van Nieuwenhuysse en Wouter Beke met Jan Verroken, Oostduinkerke, 16 augustus 2001.

³³ Archief ROBERT VANDEKERCKHOVE, nr. 4.1, vergadering van de '8' op 19 mei 1965 te Mechelen.

eerste these voorgesteld. Toch dienen we hier enig voorbehoud te plaatsen : het bestaan van archiefstukken betreffende de Groep van Acht van ná 19 mei 1965 is ons vreemd³⁴. Een reden hiervoor betreft alleszins de formele opheffing van de Groep van Acht in januari 1966, die verder aan bod komt. We zullen evenwel zien hoe de geest van de Acht nog jaren doorwerkte.

C. *De Groep van Acht, (het Nationaal Comité en de congressen van) de CVP-PSC en de CVP-PSC-parlementsfractie*

Statutair gezien bestond de Groep van Acht eigenlijk niet. Niettemin vormde ze een realiteit waarmee rekening werd gehouden, waartegenover wantrouwen werd gekoesterd en wrevel bestond. Volgens Standaard-redacteur Manu Ruys was CVP-partijvoorzitter Theo Lefèvre «gloeiend tegen [de vorming van de Acht] en diende hij statutaire bezwaren in»³⁵. Gevoelens van wantrouwen werden o.m. vertolkt door Fernand Lefère, voorzitter van de gezamenlijke CVP-PSC-Kamerfractie. In een verslag van de Vlaamse vleugel valt met betrekking tot de Groep van Acht te lezen : «Hij [F. Lefère] is van oordeel dat men terdege rekening moet houden met de susceptibiliteit van de Waalse en Brusselse vrienden opdat er niet nodeloos wrijvingen zouden ontstaan. Er moet met veel tact worden te werk gegaan.»³⁶ Dat Lefère het bij het rechte eind had, mag blijken uit een verslag van de Vlaamse vleugel van een goede maand later. Daarin luidt het : «Er was een beetje wantrouwen ontstaan in de CVP-[PSC-]Kamergroep omwille van de activiteit en zelfs het bestaan van de Vlaamse groep [van Acht]. Van een rustweek in het parlement is gebruik gemaakt om een officieus contact te beleggen tussen Vlamingen, Walen en Brusselaars.»³⁷ Het was nationaal CVP-voorzitter Paul Vanden Boeynants die de plooiën gladstreek. Volgens toenmalig Vlaams CVP-Senator Gaby Vandeputte bleef de rust evenwel niet altijd gehandhaafd. Immers, «de activiteiten van de Groep van Acht droegen geenszins altijd de goedkeuring weg van het Nationaal Comité en de Waalse CVP-vleugel»³⁸.

Dit was o.m. het geval voor de werkzaamheden van de Groep van Acht op het CVP-Congres van Oostende op 1, 2 en 3 december 1961. Hoewel de Acht numeriek niet uitstegen boven het aantal sprekers – op 35 sprekers namen enkel Jan Verroken en Karel Van Cauwelaert, en dan nog in eigen naam, het woord³⁹ – wisten ze toch hun stempel te drukken op het congres, dat een kalm verloop kende. Ze slaagden erin een aantal bepalingen van het vorige CVP-congres te Charleroi op 5-6 maart 1960 te wijzigen. «Het punt van de Leuvense functionele school [dat voorzag in lager en kleuteronderwijs voor kinderen van Franstalige academici van de K.U.Leuven], waar de Vlamingen nogal wat maagzuur aan

³⁴ Met uitzondering van een brief van Louis Kiebooms aan informateur De Schryver van 31 mei 1965 waarin hij de Acht vermeldt. Cfr. *Infra*.

³⁵ *De Standaard*, 15-16 juni 1963.

³⁶ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961.

³⁷ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 15 juli 1961.

³⁸ Interview met Gaby Vandeputte.

³⁹ Archief CEPESS (KADOC Leuven), nr. 1.2.3.17/7.

overgehouden hadden, werd ondanks zware Franstalige druk uit de congreteken geweed. Voor de regeling in de randgemeenten wisten de Acht het stelsel van faciliteiten duchtig in te krimpen. In Charleroi werd voor de administratie van deze gemeenten hetzelfde systeem voorzien als in de taalgrensgemeenten, wat neerkwam op de tweetaligheid naar buiten. Dit zou nu, in de nieuwe versie, beperkt blijven tot zogenaamde loket-faciliteiten. [...] Dit was voor de Vlaamse randgemeenten een belangrijk winstpunt. [...] Nieuw in Oostende was tenslotte de passus over de vernederlandsing van het bedrijfsleven in Vlaanderen.»⁴⁰

Een ander voorbeeld betreft de perikelen rond de economische decentralisatie⁴¹. In de jaren 1961-63 trok de Groep van Acht hard van leer tegen de afwijzing van de economische decentralisatie door de centrale CVP-PSC-studiecommissie. Volgens de Acht diende de economische streekplanning in de handen van een supraprovinciaal orgaan te liggen, dat ter zake initiatieven en zelfs de leiding kon nemen over een aantal regionale expansieprojecten. Ze pleitte tevens voor overleg tussen het centrale gezag en voornoemd supraprovinciaal orgaan voor wat de sociaal-economische begroting voor regionale expansieprojecten betrof. Niettemin wenste de Groep van Acht allermint een Vlaams-Waalse tweedeling van de Belgische economie na te streven, alleen wilde ze de mogelijkheid voor een Vlaams en Waals economisch beleid open te houden.

D. De Groep van Acht en de regering

Met leden van de CVP-BSP-regering-Lefèvre (1961-65) hadden de Acht geregeld contact. Diverse archiefstukken getuigen hiervan. Op een aantal acties van de Groep van Acht willen we wat nader ingaan: hun tussenkomsten in verband met de regeringsverklaring van premier Lefèvre, de taalrollen in ministeries en parastatalen, en de taalontwerpen-Gilson. We kunnen hier niet alle acties van de Groep van Acht bespreken, maar beperken ons tot de meest typerende gevallen en de belangrijkste tussenkomsten inzake de Vlaamse standpuntbepaling van de CVP.

A. DE REGERINGSVERKLARING VAN PREMIER THEO LEFÈVRE

Al op 24 juni 1960, nog maanden dus voor de oprichting van de Groep van Acht en de parlementsverkiezingen (van 26 maart 1961), hadden de 56 Vlaamse CVP-parlementsleden zich t.o.v. elkaar ertoe verbonden om geen nieuwe regering te steunen, die «1. Op het ministerieel vlak de Vlaamse culturele aangelegenheden niet gelijkwaardig als de Franse behandelt; 2. Niet ten minste evenveel Vlaamse als Franstalige ministers telt»⁴². In een unaniem goedgekeurde commentaar werd

⁴⁰ JONCKHEERE, W., o.c., p. 252-253. Zie ook DE WITTE, K. *Brussel, open stad*, Lier: Van In, 1967, p. 59. Jammer genoeg vonden we geen verslagen terug van de vergaderingen van de Groep van Acht voor die periode. Toch kunnen we veronderstellen dat er voorafgaandelijk contact was, aangezien de Groep van Acht bijna wekelijks samenkwam.

⁴¹ Archief, ROBERT VANDEKERCKHOVE, nrs. 4.1. en 4.2/4. Zie ook de verslagen van het XIXe Nationaal Congres van de CVP te Brussel op 13-15 december 1963. Archief CEPES, nr. 1.2.3.19.

⁴² VERROKEN, J., o.c., p. 101.

hieraan toegevoegd dat het departement van Nationale Opvoeding en Cultuur moest gesplitst worden in een apart Vlaams en Waals departement, ofwel moest een apart departement Onderwijs en een departement Cultuur worden opgericht met een Vlaams en Waals titularis, bijgestaan door een staatssecretaris van de andere taalrol. Als Vlaamse ministers zouden worden beschouwd : voor de CVP diegene die als Vlaams kandidaat voor de kieslijsten was voorgedragen, en voor de andere partijen diegenen die het Nederlands als omgangstaal gebruikten, en zich normaal eerst in het Nederlands uitdrukten.

Toen in december 1960 de Groep van Acht werd opgericht, mandateerde de Vlaamse CVP-parlementsfractie haar om een Vlaams streefprogramma op te stellen⁴³. Dit omvatte o.m. de vastlegging van de taalgrenzen in de zin van het Harmelcentrum, de begrenzing van de Brusselse agglomeratie en de regeling van het hoofdstedelijk statuut, de afschaffing van de talentelling, de organisatie van de taalkaders, de zetelaanpassing, culturele autonomie, een regionale economische politiek, de paritaire samenstelling van de toekomstige regering etc. Op 29 maart 1961, drie dagen na de parlementsverkiezingen, keurden de Vlaamse CVP-verkozenen dit eisenpakket eenparig goed. Overeengekomen werd dat vier leden van de Groep van Acht, namelijk de Senatoren De Boodt en Custers en de Kamerleden Van Den Daele en Verroken, het zouden overhandigen aan de informateur en formateur als minimumbasis voor de vertrouwensstemming⁴⁴. De Groep van Acht werd opgedragen de Vlaamse problematiek verder op te volgen.

Deze opdracht vervulde ze consciëntieus. Zo schreef Jan Verroken, in vol formatie-beraad, aan formateur Theo Lefèvre op 21 april 1961 namens de Acht een brief waarin hij met klem protesteerde tegen de oplossing voor het Brusselse randgebied, zoals onderhandeld tussen CVP en B.S.P. «De Contactcommissie kan zich echter onmogelijk verenigen met het standpunt dat U hebt ingenomen wat betreft de Brusselse randgemeenten. Zij is ervan overtuigd dat hierop scherpe reactie zal ontstaan in de Vlaamse publieke opinie. De Contactcommissie geeft toe dat er een probleem van de randgemeenten bestaat doch de oplossing ervan kan onmogelijk gezocht worden in het door U gesuggereerd 'onthaalregime' met administratieve taalfaciliteiten en mogelijkheid tot oprichting van Franse klassen. Dergelijke oplossing zou indruisen tegen het principe van de taalhomogeniteit van Vlaanderen en Wallonië dat als uitgangspunt moet dienen voor de regeling van de Vlaams-Waalse verhoudingen; zij zou tevens voor gevolg hebben de verfransing van de Brusselse periferie aan te moedigen en te bestendigen. De Contactcommissie dringt er met klem op aan dat de formule van het onthaalregime zeker niet in de regeringsverklaring zou opgenomen worden, doch dat intengedeel de oplossing van het vraagstuk van de Brusselse randgemeenten volledig zou opengelaten

⁴³ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961.

⁴⁴ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 10 juni 1961. Zie ook *Gazet van Antwerpen*, 30 maart 1961.

worden en het voorwerp zou uitmaken van een nader te bestuderen regeling in de loop van de komende legislatuur.»⁴⁵

Nog diezelfde dag formuleerde Theo Lefèvre een antwoord, waarin hij beloofde aan de wens van de Acht tegemoet te komen : «Ik heb goed nota genomen van de wens van de Contactcommissie om de formule van het onthaalregime niet als dusdanig in de regeringsverklaring op te nemen. Ik ben het dienaangaande met de Contactcommissie, wat haar psychologische beschouwingen betreft, helemaal eens.» De formateur bedankte Verroken nog «voor de vele nuttige vingerwijzingen en de zo kostbare steun die ik van U mocht ontvangen»⁴⁶. Volgens Jonckheere «realiseerde Lefèvre zich maar al te goed dat hij de Acht, als spreekbuis van de Vlaamse CVP-Kamerleden en Senatoren, niet zomaar voor het hoofd kon stoten. Door de rusteloze actie van de Acht konden in het regeerakkoord een aantal punten worden doorgedrukt, waarover de B.S.P als partner traditioneel niet zo warm liep.»⁴⁷

⁴⁵ Archief THEO LEFÈVRE – bewaargeving W. Dewachter (KADOC Leuven), nr. 1.4.3.1, brief Verroken aan Lefèvre 21 april 1961.

⁴⁶ JONCKHEERE, W., *o.c.*, p. 215. De auteur citeerde letterlijk uit de brief van Lefèvre aan Verroken van 21 april 1961, die zich in het archief van Jan Verroken bevindt.

⁴⁷ JONCKHEERE, W., *o.c.*, p. 215-216. Bij de parlementaire bespreking van de regeringsverklaring begin mei 1961 ontstond een stevig dispuut aangaande de precieze betiteling van de titularissen Victor Larock en Renaat Van Elslande voor Nationale Opvoeding en Cultuur. Op deze troebelen gaan we hier niet nader in, maar verwijzen we naar JONCKHEERE, W., *o.c.*, p. 216-217.

In de regeerverklaring gaat de communautaire paragraaf als volgt : «Inzake de Vlaams-Waalse verhoudingen wenst de regering in de eerste plaats de voorwaarden te scheppen voor een gelijklopende culturele ontplooiing van de beide gemeenschappen. In de oprichting van cultuurraden, die een werkelijke bevoegdheid bezitten, ziet zij het beste middel om de ontwikkeling van de beide gemeenschappen aan te moedigen in een geest van eerbied voor hun eigen aard. In diezelfde geest werd bij de structuur van de regering de noodzakelijkheid erkend om de departementen van Openbaar Onderwijs en van Culturele Zaken om te bouwen, rekening houdend met het bestaan van twee culturen in het land. Verder zal de regering aan het Parlement de definitieve vastlegging van de taalgrens vragen. Zij zal pogen een oplossing te vinden voor de randgemeenten rond de Brusselse agglomeratie, waar de vestiging van talrijke gezinnen, die in de hoofdstad een werkkring vinden, een delicaat probleem doet rijzen. In de hoofdstad zelf zullen alle middelen ingezet worden opdat zij werkelijk het trefpunt zou zijn, waar Nederlandstalige en Franstalige landgenoten op voet van volledige gelijkheid behandeld worden. Onverwijld zal de tienjaarlijkse demografische, economische en sociale telling worden uitgevoerd. Op basis van de nieuwe volkstelling zal de zetelverdeling in het Parlement worden aangepast en wel in functie van de werkelijke bevolkingscijfers. De regering meent echter dat deze aanpassing geen aanleiding moet zijn voor een verhoging van het aantal volksvertegenwoordigers. Ten slotte staat de regering erop dat een rechtvaardig evenwicht van taalrol in de centrale besturen, de overheidsdiensten en de parastatale instellingen wordt tot stand gebracht en gehandhaafd». Zie : Parlementaire Handelingen Kamer, 2 mei 1961, p. 2-6.

B. DE TAALROLLEN IN MINISTERIES, OVERHEIDSINSTELLINGEN EN PARASTATALEN

Als behoeder van de Vlaamse zaak hechte de Groep van Acht erg veel belang aan de Vlaamse vertegenwoordiging in allerlei ministeries, officiële instanties, parastatalen etc. Dit blijkt overduidelijk uit het voorhanden bronnenmateriaal. Haast in elke delegatie van de Vlaamse CVP-parlementsfractie die met ministers ging praten over de Vlaamse vertegenwoordiging binnen hun departement, bevonden zich leden van de Acht, nu eens Jos De Saeger, dan weer Karel Van Cauwelaert, Jan Verroken of August De Boodt. Ook hierover werd op de wekelijkse bijeenkomsten met alle 'Acht' voorafgaandelijk overleg gepleegd. In een brief aan minister van Binnenlandse Zaken Arthur Gilson, waarvan tevens een afschrift werd bezorgd aan premier Lefèvre en CVP-voorzitter Vanden Boeynants, klaagde Jos De Saeger aan dat teveel hoge functies in de verschillende ministeries werden toevertrouwd aan Franstaligen⁴⁸. Vooral de Vlaamse vertegenwoordiging op het departement Buitenlandse Zaken en Handel en in de diplomatie vormde een zorgenkind voor de Acht. Diverse keren ging men praten met o.m. adjunct-minister van Buitenlandse Zaken de Vlaamse socialist Hendrik Fayat⁴⁹. Treffend is het voorbeeld van de benoeming van Georges Loos in de diplomatie⁵⁰. Niet enkel ging met rechtstreeks met de minister hierover praten, ook werd er namens de Acht aan informateur August De Schryver via een brief (ditmaal verstuurd door Louis Kiebooms) druk uitgeoefend om de vernederlandsing van de diplomatie te verwezenlijken⁵¹.

De taalrol in het leger kwam ook ter sprake op bijeenkomsten van de Groep van Acht⁵². Uit een handgeschreven klad van Jos De Saeger blijkt dat de Acht in mei 1963 als onmiddellijke objectief het taalevenwicht in de academische raad van de Koninklijke Militaire School naar voor schoven. Totnogtoe waren de Vlamingen daar met slechts zeven tegenover zestien Franstaligen sterk ondervertegenwoordigd. De Koninklijke Militaire School telde nochtans evenveel Vlaamse als Franstalige studenten. Op lange termijn streefde de Groep van Acht naar een evenwicht in de taalrol der officieren. Ze had becijferd dat het leger voor 62 % uit Vlaamse soldaten bestond. Het kon dan ook niet dat de meerderheid van het officierenkorps Franstalig was.

Net zoals dat in 1961 het geval was, stelde de Groep van Acht ook voor de parlementsverkiezingen van 23 mei 1965 weer een eisenbundel op met vooral een

⁴⁸ Archief JOS DE SAEGER, map 'Zaak Hemeleers', brief De Saeger aan Gilson 3 juli 1961. Zie hiervoor ook archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 15 juli 1961.

⁴⁹ Archief JOS DE SAEGER, map 'taalevenwicht Buitenlandse Zaken'; map 'nationaal comité Vlaamse vleugel', verslag Vlaamse vleugel 15 juli 1961.

⁵⁰ Georges Loos was van 1946 tot 1965 parlements lid voor de CVP (arrondissement Antwerpen). Kiebooms wijst in een brief aan Lefèvre op de opportuniteit om Loos, na een lange politieke carrière, op te nemen in de diplomatie, ter vernederlandsing ervan.

⁵¹ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 219, brief van Kiebooms aan De Schryver 31 mei 1965.

⁵² Archief JOS DE SAEGER, map 'Leger', handgeschreven nota Jos De Saeger s.d. [mei 1963] 'Leger - comité acht'.

aantal knelpunten betreffende ongelijke taalrollen, vermoedelijk met de bedoeling die vervolgens aan de informateur of formateur te overhandigen⁵³.

C. DE TWEE TAALONTWERPEN-GILSON (1961-63)

Eén van de intenties van de regering-Lefèvre was de vastlegging van de taalgrens. Minister van Binnenlandse Zaken Arthur Gilson werd met deze opdracht belast. Hij liet er geen gras over groeien, en diende reeds op 14 november 1961 zijn taalgrensontwerp (het zgn. eerste wetsontwerp-Gilson) bij de Kamer in. Een week later begon de Kamercommissie Binnenlandse Zaken de studie en bespreking ervan. In die commissie zetelden twee leden van de Groep van Acht: Jan Verroken en Louis Kiebooms. Verroken was overigens zelfs verslaggever van de commissie, een taak die even werd overgenomen door Kiebooms⁵⁴. Het originele ontwerp-Gilson nam in feite de besluiten van het Harmelcentrum over, behalve dan voor wat Komen-Moeskroen betreft. Waar het Harmelcentrum zich duidelijk voor de overheveling van deze streek naar Henegouwen had uitgesproken, voorzag het ministerieel ontwerp in het behoud van Komen en Moeskroen bij West-Vlaanderen. Jan Verroken sloot zich aan bij de mening van het Harmelcentrum. In zijn ogen bestond het gevaar dat, bij een wijziging van de lijn van het Harmelcentrum, een politieke kortsluiting over de ganse taalgrens zou worden verwekt. Hij wierp zich dan ook op tot een fel verdediger van de overheveling van Komen-Moeskroen, en trachtte voor zijn zienswijze de steun te verwerven van de Vlaams-katholieke pers, o.m. van *De Standaard* (Cfr. *Infra*). Ook inzake het behoud van de overheveling van de Voerstreek naar Limburg, hield Verroken voet bij stuk. Vooral in Franstalige middens was hiertegen sterk protest gerezen, in zoverre dat het

⁵³ Archief ROBERT VANDEKERCKHOVE, nr. 4.1, vergadering van de '8' op 19 mei 1965 te Mechelen. Uitsluitel over het statuut van de tekst kunnen we evenwel niet bieden: eventueel kon het document bedoeld zijn voor intern gebruik binnen de Vlaamse CVP. De eisen die werden vooropgesteld, luiden: 1) De aanstelling van een gouverneur voor Brussel-Hoofdstad, die 'over ruime middelen en grote machten met het oog op de bevordering van de verstandhouding tussen de twee taalgemeenschappen' zou beschikken; een nevenbedoeling was de aftakeling van de liberale macht in de Brusselse agglomeratie door de overheveling van een aantal bevoegdheden (betreffende problemen gemeenschappelijk voor de ganse agglomeratie) naar de gouverneur. 2) De onverwijld toepassing van de taalwetgeving, zonder één uitzondering. 3) Het mogelijk maken van een goede, efficiënte en ruime werking van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht. 4) De toekenning van het premierschap aan de Vlaamse CVP, indien de CVP de sterkste partij zou blijven. 5) De benoeming van een Vlaamse CVP'er op het departement Justitie. 6) De splitsing van het departement Nationale Opvoeding en Cultuur in een sector Onderwijs (met daarbinnen Rijksonderwijs en Vrij Onderwijs) en een sector Cultuur (Franstalig en Nederlandstalig), te beheren door ofwel twee volwaardige ministers, ofwel door twee volwaardige ministers elk bijgestaan door een staatssecretaris (van het zelfde landsgedeelte maar van een andere partij). 7) De toepassing van de taalwetgeving en een evenwichtige taalrol in het studiecentrum voor kernenergie te Mol, in Sabena en in het departement Buitenlandse Zaken en Handel. 8) Akkoorden met de coalitiepartner inzake personeelsbeleid in die departementen niet in handen van de CVP.

Over het verdere gebruik van deze nota, die ook aan de Studie- en Documentatiedienst van de CVP werd overhandigd, is ons niets bekend.

⁵⁴ HEYLEN, G. en HEYLEN-KIEBOOMS, B., *Louis Kiebooms. Christen-democratisch journalist en politicus. Vijf jaar politieke gevangene en voorvechter van de amnestiegedachte*, Kapellen: Pelckmans, 1995, p. 214.

ganse ontwerp (met de wijzigingen er vooral onder impuls van Jan Verroken aan aangebracht) op de helling dreigde te komen.

Ook Kiebooms mengde zich in het debat over de taalontwerpen en legde daarbij zelfs eigen amendementen neer⁵⁵. Verroken speelde hierbij zijn rol als verslaggever en bestreed de amendementen van Kiebooms. Ook De Saeger was tegen de ingediende amendementen omdat hierdoor het geheel in gedrang gebracht zou kunnen worden. Hij riep zijn Vlaamse CVP-collega's op de commissie te volgen en de ingediende amendementen niet te steunen⁵⁶. Het amendement van Kiebooms werd niet aangenomen. Dit toont aan dat samenwerking tussen de Groep van Acht niet betekende dat er een Stalinistisch discipline heerste. Elk lid kon zijn rol in het parlement blijven spelen, zolang de fundamentele eensgezindheid inzake Vlaamse kwesties niet in gedrang gebracht werd.

Uiteindelijk werd het (in de door Verroken gewenste zin) gewijzigde ontwerp goedgekeurd door de Kamer op 15 februari 1962, nadat de besprekingen er op 31 januari van dat jaar waren ingezet. Het was bij die gelegenheid dat minister Arthur Gilson hulde bracht aan Jan Verroken : *«Je ne saurai assez dire le rôle éminent joué par votre rapporteur, Monsieur Verroken. Il est peu de membres dans cette Chambre qui connaissent comme lui la matière que nous traitons.»*⁵⁷

Na de goedkeuring in de Kamer vatte de Senaat op haar beurt de bespreking aan van het eerste ontwerp-Gilson op 3 juli 1962. Ook hier profileerde de Groep van Acht zich sterk en zorgde het wekelijks overleg ongetwijfeld voor een gesynchroniseerde actie. Verslaggever van het ontwerp in de Senaat was immers Karel Van Cauwelaert die de tekst, door zijn collega Jan Verroken door de Kamer geloodst, «met een bijzondere hardnekkigheid» verdedigde⁵⁸. Een ander lid van de Groep van Acht, Robert Vandekerckhove, droeg eveneens zijn steentje bij. Ook hier liep de afhandeling niet van een leien dakje. Pas op 9 oktober 1962 werd het ontwerp gestemd. In de Kamer, waar het ontwerp opnieuw heen moest vanwege een minuscule wijziging, werd het goedgekeurd op 31 oktober 1962.

De definitieve vastlegging van de taalgrens gaf het sein tot verdere stappen op Vlaams vlak. Het overleg tussen de 'Acht' bleef hierbij zeer levendig. Zo signaleerde Karel Van Cauwelaert aan Jos De Saeger bv. dat minister van Justitie Vermeylen na de eindstemming in de Kamer nu een wetsontwerp moest neerleggen betreffende de aanpassing van de gerechtelijke grenzen⁵⁹. Tevens moest er een onderhoud tussen de Acht en de minister omtrent de overheveling van de provincie Limburg naar het ambtsgebied van het Hof van Beroep van Brussel plaatsvinden, in

⁵⁵ *Parlementaire Handelingen Kamer*, 6 februari 1962, p.44-45.

⁵⁶ *Parlementaire Handelingen Kamer*, 14 februari 1962, p. 14.

⁵⁷ *Parlementaire Handelingen Kamer*, 31 januari 1962, p. 2.

⁵⁸ JONCKHEERE, W., o.c., p. 238. Zie voor een gedetailleerd relaas over de perikelen rond de vastlegging van de taalgrens de p. 218-244.

⁵⁹ Archief JOS DE SAEGER, map 'Toestand rechtsbedeling', brief Van Cauwelaert aan De Saeger 25 oktober 1962.

afwachting van de oprichting van een nieuw Hof van Beroep in Antwerpen. Het kon toch niet dat Limburg op gerechtelijk vlak onder Luik bleef ressorteren ? !

Na de (eerste) goedkeuring van het taalgrensontwerp in de Kamer, legde minister van Binnenlandse Zaken Arthur Gilson zijn tweede wetsontwerp op 30 maart 1962 neer in de Kamer. Het ontwerp kwam erop neer dat alle centrale overheidsdiensten inwendig en uitwendig effectief tweetalig zouden worden. Het eentaligheid-principe voor Vlaanderen en Wallonië werd behouden. De Brusselse agglomeratie werd beperkt tot de negentien gemeenten, die een administratief statuut van tweetaligheid kregen opgelegd. Tot slot werd de instelling van een faciliteitenregime voor acht Vlaamse en drie Waalse gemeenten voorzien. Vooral deze laatste bepaling zette kwaad bloed in Vlaanderen, waar het ontwerp met bergen kritiek werd overladen. Pogingen van Jan Verroken om de gemoederen te kalmeren en te wijzen op de goede aspecten van het ontwerp haalden weinig uit. De Groep van Acht, die ook als doelstelling had deze Vlaamse krijgsraadmentaliteit te bekampen, moest hier het onderspit delven. In Franstalige kringen was men dan weer gekant tegen de begrenzing van de Brusselse agglomeratie tot de negentien gemeenten.

Op 11 april 1962 vatte de bevoegde Kamercommissie het onderzoek en de bespreking van het ontwerp aan. Jan Verroken, opnieuw prominent aanwezig, trachtte de Waalse socialisten te winnen voor het schrappen van de faciliteiten. Hij hanteerde hiertoe een dubbele redenering : enerzijds wees hij hen erop dat de faciliteiten wederzijds waren (dat m.a.w. ook Vlamingen faciliteiten zouden vragen in Wallonië), en anderzijds stelde hij dat steun voor faciliteiten in Vlaamse gemeenten in feite steun betekende aan de (Franstalige) bourgeoisie, tegen de gewone man in⁶⁰. Omwille van de strubbelingen rond het taalgrensontwerp in de Senaat, werd de bespreking van het tweede taalontwerp opgeschort. Uiteindelijk zou ze maar hervat worden op 12 juni 1963.

Wel werd er verder overleg gepleegd in de CVP-BSP-contactcommissie. Dat overleg verliep verre van gemakkelijk : de faciliteitenregeling bleef hét struikelblok vormen. Op 3 mei 1963 nam de regering-Lefèvre zelf de taalvraagstukken ter hand. Een goede twee weken later, op 20 mei, verzocht premier Lefèvre de media om een 'godsvrede' in acht te nemen, om het algemene politieke klimaat wat te kalmeren. In besloten kring werd hard naar een oplossing gezocht. Jan Verroken en Jos De Saeger namen als vertegenwoordigers van de Groep van Acht op het kabinet-Lefèvre deel aan verscheidene geheime bijeenkomsten, die overigens niet allemaal over de begrenzing van Brussel en de faciliteiten in de randgemeenten handelden.

Het was in die dagen dat Jan Verroken zijn zgn. verkavelingsplan ingang trachtte te doen vinden. «In grote lijnen kwam het er op neer dat de verfranste delen van de betrokken randgemeenten zouden worden losgemaakt en gevoegd bij één van de negentien Brusselse gemeenten, in ruil voor enkele Nederlandstalig gebleven

⁶⁰ *De Standaard*, 13 juli 1962.

stukken die uit de agglomeratie zouden gelicht worden.»⁶¹ Opnieuw trachtte Verroken de steun van de pers te bekomen (o.m. van *De Standaard* en zelfs *La Libre Belgique*) maar dit mislukte.

Op 6 juni 1963 dan maakte Lefèvre zijn 'godsvredebeslissingen' bekend. Naast een aantal voor de Vlamingen voordelige bepalingen bevatte het anderdeels ook een wel erg nadelige maatregel, die erin voorzag zes Vlaamse randgemeenten te laten opgaan in de Brusselse agglomeratie⁶². Lefèvre stelde rond de goedkeuring de vertrouwenstemming. Vier dagen later reageerde de Vlaamse CVP bij monde van de Acht kordaat : «Indien de regering geen discussie duldt en op de goedkeuring *ne varietur* staat, zal de Vlaamse CVP het compromis verwerpen.»⁶³ De dreiging van een regeringscrisis kon de Vlaamse CVP niet doen wijken. Op 19 juni 1963 stapten de Vlaamse CVP'ers op uit de Kamercommissie die inmiddels de bespreking van de regeringsvoorstellen had aangevat. Diezelfde dag gaf zij een mededeling uit, waarin het luidde dat de voorstellen tot aanhechting van de zes randgemeenten onaanvaardbaar waren⁶⁴.

Begin juli 1963 bood premier Lefèvre het ontslag van zijn regering aan de koning aan. Die verzocht Lefèvre alsnog een oplossing te vinden. Een groep van vijftien CVP- en B.S.P-politici trok zich dan op 5 juli 1963 terug in het kasteel van Hertoginnedal. Vanwege de Groep van Acht was Jos De Saeger – die het verkavelingsvoorstel van Jan Verroken op zak had, wat erop wijst dat er overeenstemming over bestond binnen de Acht – op de bijeenkomst aanwezig. Hij stond er echter vrij geïsoleerd voor, daar de Vlaamse socialisten al hadden laten verstaan dat De Saeger op geen tegemoetkomingen van hunnentwege moesten rekenen. De aanwezige Vlaamse CVP-ministers konden ook niet volop steun bieden, vanwege hun bekommernis over het voortbestaan van de regering. De uitkomst van Hertoginnedal was voor de Vlaamse CVP dan ook niet onverdeeld positief. De zes randgemeenten werden bv. wel in een eentalig Nederlands arrondissement samengevoegd, maar er werd toch een stelsel van faciliteiten ingevoerd⁶⁵.

Tekenend voor de solidariteit die in de Groep van Acht en in de Vlaamse CVP-parlementsfractie heerste, was het feit dat op 9 juli 1963 de Vlaamse CVP-fractie

⁶¹ JONCKHEERE, W., o.c., p. 263. Zie de p. 252-278 voor een gedetailleerd relaas van de gebeurtenissen.

⁶² Het ging nog om zes Vlaamse randgemeenten aangezien voordien in merkwaardige omstandigheden was besloten de drie Waalse gemeenten waarvan eerst ook sprake te laten vallen en als compensatie ook Dilbeek en Strombeek-Bever (twee Vlaamse gemeenten) te schrappen.

⁶³ *De Standaard*, 11 juni 1963. De volgende dagen werd deze stellingname door Jos De Saeger, Jan Verroken en Louis Kiebooms publiek krachtig herhaald.

⁶⁴ *De Standaard*, 20 juni 1963. Mogelijkerwijs stapten de Vlaamse CVP-Kamerleden op uit de commissie op instigatie van de Groep van Acht. Dit ligt in de lijn van de verhouding die tussen de Acht en de fractie was gegroeid. Enig bewijs hiervan vonden we evenwel niet terug : verslagen van vergaderingen van de Acht in die periode zijn ons niet bekend.

⁶⁵ Op de andere bepalingen van het akkoord van Hertoginnedal gaan we in het licht van dit artikel niet nader in.

met een grote meerderheid het compromis van Hertoginnedal goedkeurde en het vertrouwen in haar woordvoerder Jos De Saeger bevestigde.

E. De Groep van Acht onderling : individuele acties versus gemeenschappelijk overleg

Al was de Groep van Acht officieel niet erkend, noch door de Vlaamse parlementsfractie noch door het Nationaal Comité, toch kende ze een zekere structuur. Uit een aantal brieven aan Vlaamse verenigingen in 1961 blijkt dat Senator August De Boodt voorzitter was van de Groep van Acht, en Kamerlid Jan Verroken secretaris⁶⁶. Veel meer dan het samenroepen van de Acht hielden deze functies evenwel niet in.

Belangrijker dan de vraag naar de taakverdeling op zich binnen de Groep van Acht, is deze naar de onderlinge samenwerking. In hoeverre was er rond alle Vlaamse kwesties voorafgaandelijk onderling overleg, en werd een gemeenschappelijk standpunt ingenomen, of namen de Acht los van elkaar persoonlijk stelling, die ze eventueel meer cachet gaven door haar als een stelling van de Acht voor te stellen⁶⁷?

Het is niet altijd even duidelijk in welke mate de leden van de Groep van Acht in eigen naam of in die van de ganse Groep spraken. Was de toespraak van Louis Kiebooms voor de Kamer op 4 mei 1961, waarin hij pleitte voor een mildere houding van de staat tegenover getroffen en van de repressie en epuratie, op voorhand besproken door de Acht of niet? In hoeverre hadden alle leden van de Groep van Acht weet van de brieven m.b.t. een liquidatie van de repressie die Louis Kiebooms begin 1962 verstuurde aan premier Theo Lefèvre en justitieminister Piet Vermeylen⁶⁸? Twee zaken doen het vermoeden rijzen van voorafgaandelijk overleg in de schoot van de Acht. Eerstens ontlokte Kiebooms' rede voor de Kamer op 4 mei 1961 op de banken van de Vlaamse CVP-Kamerfractie luid applaus, wat meteen de eensgezindheid illustreerde⁶⁹. Ten tweede vroeg Kiebooms op 31 mei 1965 aan informateur August De Schryver aandacht in het regeringsprogramma voor de kwestie der incivieken, dit «naar aanleiding van de bespreking in de schoot van de Acht»⁷⁰. Dit zou erop kunnen wijzen dat er voorheen ook al overleg plaatsgreep.

⁶⁶ Archief GEERAARD VAN DEN DAELE, nr. 6.4., brieven De Boodt en Verroken aan de voorzitters van de Vlaamse Volksbeweging, de Vlaamse Automobilistenbond etc. 7 juni 1961. Of deze structuur door de jaren heen stand hield, is ons niet bekend.

⁶⁷ Een eenduidig antwoord formuleren op deze vraag is niet eenvoudig. Op Jan Verroken na (en Leo Lindemans, die evenwel slechts heel kort deel uitmaakte van de Acht) zijn alle leden van de Groep van Acht overleden. Het verzamelde archiefmateriaal biedt evenmin een uitkomst. Het is niet volumineus genoeg wat verslagen van vergaderingen van de Acht betreft, om tot gefundeerde conclusies te komen. In wat volgt beperken we ons dan ook tot een voorzichtige richtingaanwijzing.

⁶⁸ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 196. Brieven Kiebooms aan Lefèvre 30 januari 1962 en aan Vermeylen 23 oktober 1961 en 24 januari 1962.

⁶⁹ *Parlementaire Handelingen Kamer*, 4 mei 1961, p. 28-30.

⁷⁰ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 219, brief van Kiebooms aan De Schryver 31 mei 1965.

Kunnen we hier nog een zekere richting van antwoord aanduiden, hoe dienen de vrije tribunes die Louis Kiebooms vrijwel wekelijks schreef in *Gazet van Antwerpen* beoordeeld? En in hoeverre meenden Jan Verroken en Karel Van Cauwelaert het als ze op het congres van de CVP-PSC in Oostende op 1-3 december 1961 verklaarden in eigen naam te spreken: hoopten ze impliciet niet dat hun lidmaatschap van de Groep van Acht hun woorden kracht zou bijzetten?

Het wekelijks overleg tussen de leden van de Groep van Acht zorgde voor een interne taakverdeling, waarbij elk vanuit zijn kennis over bepaalde Vlaamse problematieken (zo was Verroken bvb. gespecialiseerd in taalwetgeving, terwijl De Saeger meer op de hoogte was van streekeconomie en Kiebooms en De Gryse van de repressie- en epuratieproblemen) woordvoerder werd. Bij diverse gelegenheden schreven ze elkaar om de anderen op bepaalde zaken attent te maken, om hen nota's en voorstellen om stellingname te laten geworden, om hen de eigen ideeën kenbaar te maken etc. Zo gaf Karel Van Cauwelaert in oktober 1964 bv. aan Robert Vandekerckhove (met kopie voor Jos De Saeger) zijn mening over de uitslag der gemeenteraadsverkiezingen van dat jaar. Hij voegde eraan toe dat de Acht elkaar in elk geval zo snel mogelijk moesten zien. Immers, «het is onmogelijk op behoorlijke wijze naar de nieuwe parlementaire werkzaamheden te gaan zonder dat we onder elkaar goed afgesproken zijn»⁷¹. Mits het nodige voorbehoud menen we dan ook te kunnen stellen dat de Groep van Acht voldoende vaak gemeenschappelijk overleg pleegde opdat de acties van elk van de Acht niet als louter individuele initiatieven dienen te worden beschouwd.

F. De Groep van Acht en de Vlaamse Beweging : de verenigingen en de pers

De Groep van Acht ontstond, zoals we hoger reeds zagen, vanuit een misverstand tussen de Vlaamse CVP enerzijds, en enkele Vlaamse verenigingen en de Vlaams-katholieke pers anderzijds. De Groep van Acht werd door de Vlaamse CVP-parlementsfractie gemandateerd om de relaties en contacten te onderhouden met de Vlaamse Beweging (Vlaamse verenigingen en de Vlaams-katholieke pers). Zo kwam het haar toe te reageren op de reacties van een aantal verenigingen op de houding van de Vlaamse CVP tegenover het regeringsprogramma van premier Lefèvre⁷². Enkele leden van de Acht waren het die onderhandelingen (m.b.t. de oprichting van een Belgisch Instituut ter Benutting-Overzee van gespecialiseerde technische deskundigen) voerden met het Verbond der Ingenieurs van de Rijkslandbouwhogeschool te Gent⁷³. Van al deze gesprekken en contacten werd regelmatig verslag uitgebracht, niet alleen in de fractie maar ook in de Vlaamse vleugel⁷⁴.

⁷¹ Archief JOS DE SAEGER, map 'contactcomité', brief Van Cauwelaert aan Vandekerckhove 23 oktober 1964.

⁷² Archief GEERAARD VAN DEN DAELE, nr. 6.4, brieven De Boodt en Verroken aan de voorzitters van de Vlaamse Volksbeweging, de Vereniging van het Vlaams Overheidspersoneel, de Vlaamse Automobilistenbond etc. 7 juni 1961.

⁷³ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 186, brief De Boodt en Verroken aan het Verbond 7 juni 1961.

⁷⁴ Zie bv. archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.2, verslag Vlaamse vleugel 15 juli 1961.

Anderzijds wisten de Vlaamse verenigingen dat ze bij de Acht terecht konden met vragen, suggesties etc. Voorzitter van het inrichtend comité van de tweede Vlaamse mars op Brussel (op 15 oktober 1962) Eduard Amter bv. verzocht Jos De Saeger om een gesprek – waarschijnlijk om het doel van de mars uit te leggen, en de steun van de Vlaamse CVP te vragen⁷⁵. Secretaris van de Vlaamse Volksbeweging (VVB) Roscam stuurde aan de leden van de Groep van Acht het ‘Vlaams regeringsprogramma 1961’ van de VVB ter kennisgeving op⁷⁶.

Niet alleen vroegen Vlaamse verenigingen de Vlaamse CVP om steun, ook de groep van Acht klopte wel eens bij enkele verenigingen om hulp. Zo deed ze, zij het tevergeefs, een beroep op het Vlaams Aktiecomitee voor Brussel en Taalgrens en de Vlaamse Volksbeweging (beiden pluralistische verenigingen) om uit de impasse te geraken die in mei 1961 was ontstaan rond de bevoegdheden van Renaat Van Elskan m.b.t. cultuur en onderwijs. De Acht hoopt dat beide vernoemde verenigingen gevoelens van wantrouwen bij de niet-katholieke Vlamingen zouden kunnen wegwerken⁷⁷. Ook bij andere gelegenheden voerden de Acht gesprekken met niet-katholieke Vlamingen, waaronder de socialisten Lode Craeybeckx, Rik Fayat en Frans Gelders, en de liberalen Frans Grootjans en Dhaeseleere, in de hoop om enig wantrouwen weg te werken en hun steun voor bepaalde plannen los te weken⁷⁸.

Met de pers, althans de Vlaams-katholieke, onderhielden de Acht erg goede contacten⁷⁹. Dit mag deels niet verwonderlijk klinken, in beschouwing genomen dat Karel Van Cauwelaert tot in 1965 politiek directeur en hoofdredacteur van *Het Volk* was. Louis Kiebooms was voormalig hoofdredacteur van *Gazet van Antwerpen* en schreef in de jaren '60 in die krant nog wekelijks een vrije tribune. Ook met *Het Belang van Limburg*, waarin Vlaams CVP-Senator Hubert Leynen een belangrijke rol speelde, waren de contacten uitstekend. De beste contacten hield de Groep van Acht er evenwel op na met *De Standaard*, die ook de meest invloedrijke krant geworden was⁸⁰. Het was op de redactie van *De Standaard* dat Jan Verroken om steun vroeg voor zijn stelling dat Komen en Moeskroen moesten worden overgeheveld naar Henegouwen. Ook daar was het dat hij zijn verkavelingsplan kwam voorstellen, en dat Jos De Saeger zijn plan (in het licht van de besprekingen omtrent een grondwetsherziening) verdedigde om aan de provincies zelfbeschikingsrecht toe te kennen inzake diverse bevoegdheden. Van Standaard-redacteur

⁷⁵ Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 306, brief De Saeger aan Kiebooms 7 september 1962.

⁷⁶ Archief JOS DESAEGER, map ‘Vlaamse Kamergroep’, brief Roscam aan de Groep van Acht 13 april 1961.

⁷⁷ Zie hiervoor DE STAERCKE, A., o.c., p. 122.

⁷⁸ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse en Wouter Beke met Jan Verroken, Oostduinkerke, 16 augustus 2001

⁷⁹ Piet Van Brabant, politiek redacteur bij de liberale krant *Het Laatste Nieuws*, bevestigde ons dat de contacten van de Acht zich beperkten tot de Vlaams-katholieke kranten, interview van Karel Van Nieuwenhuysse met Piet Van Brabant, Brussel 2 augustus 1999.

⁸⁰ WOUTERS, N., Groep der Acht, p. 1358-1359 in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, Tiel: Lannoo, 1998.

Fons Vanstappen kreeg Jos De Saeger een nota over het Belgisch onderwijs in Duitsland⁸¹.

De contacten van de Acht met de pers waren niet louter informatief bedoeld, maar soms ook persuasief. Ze probeerden de pers voor hun plannen te winnen, waarbij de Acht onder elkaar afspraken wie met welke krant ging praten. Dikwijls voerden de Acht ook besprekingen met de Vlaams-katholieke pers, om een gezamenlijke strategie te ontwikkelen. Standaard-redacteur Manu Ruys, hierin bijgetreden door Jan Verroken, vertelt hierover : «Met de Acht had de Vlaams-katholieke pers een vertrouwensrelatie, en was er een permanent contact. In diverse gesprekken werd gehandeld over het ontwikkelen van een gemeenschappelijke strategie om een bepaald doel te bereiken. Afsproken werd dan wanneer er voor iets ging geijverd worden in de pers, wanneer er in het parlement zou geïnterpelleerd worden of een wetsvoorstel ingediend etc.»⁸²

IV. Het vermeende einde van de Groep van Acht (januari 1966)

Op 18 en 19 december 1965 vond in Luik het 21e nationaal congres van de CVP-PSC plaats. Twee grote thema's werden er behandeld : de vernieuwing van de politieke actie (waarbij vnl. sociaal-economische aspecten werden belicht) en de herziening van de partijstatuten. Vooral het tweede thema is in het licht van deze bijdrage van belang. Het was het Nationaal Comité van de CVP-PSC immers beginnen dagen dat in de eigen schoot, analoog aan de ontwikkelingen op nationaal politiek vlak, een decentralisatie diende doorgevoerd. Aan de Vlaamse en Waalse vleugel werd een vrij grote mate van autonomie toegekend, zowel partij-intern als naar de bespreking van politieke vraagstukken toe⁸³.

De Vlaamse vleugel van de CVP reageerde enthousiast op de besluiten van het congres van Luik. Op haar vergadering van 5 januari 1966 werden ze goedgekeurd. Bovendien verklaarde ze zich op die bewuste vergadering akkoord om alle buitenstatutaire overleggroepen in haar schoot op te heffen.⁸⁴ Blijkbaar stelde de Vlaamse vleugel zoveel vertrouwen in de partijhervorming, dat ze zich bereid toonde de Groep van Acht, die immers een buitenstatutaire overleggroep vormde, te schrappen.

⁸¹ Archief JOS DE SAEGER, map 'Leger', nota 'Belgisch onderwijs in Duitsland' van Vanstappen 7 mei 1963.

De Groep van Acht kwam overigens blijkbaar soms samen in de Standaard-gebouwen, zie : Archief LOUIS KIEBOOMS, nr. 306, brief De Saeger aan Kiebooms 7 september 1962.

⁸² Interview met Manu Ruys, Zeebrugge 17 november 1999. Zie ook interview met Jan Verroken, Oudenaarde 1 juni 1999.

⁸³ Archief CEPES, nr. 1.2.3.23, 21e nationaal congres te Luik 18-19 december 1965. Dit gebeurde o.m. onder impuls van Albert De Gryse, Jan Verroken, August De Boodt, Leo Lindemans, Geeraard Van Den Daele en Frans Van Mechelen.

⁸⁴ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.2.3, beknopt verslag van de bijeenkomst van de Vlaamse vleugel van 5 januari 1966.

V. Het bestaan van een Vlaamse CVP-actiekern conform de Groep van Acht (1966 – 1968)

Officieel werd de 'onofficiële' Groep van Acht begin 1966 dus opgeheven. Bronnen over enige activiteit van de Acht van na mei 1965 zijn ons niet bekend. En toch betwijfelen we ten sterkste het ophouden van bestaan van de Groep van Acht. Waarschijnlijk leefde de Groep onder de regering Harmel (CVP-BSP, juli 1965 – februari 1966) en de regering Vanden Boeynants (CVP-PVV/PLP, maart 1966 – februari 1968) eigenlijk gewoon verder⁸⁵. Immers, in de jaren 1966-68 bleven dezelfde namen van Vlaamse CVP'ers, die voorheen deel uitmaakten van de Acht, erg actief op Vlaams vlak. We kunnen hier vermelden de Kamerleden Jan Verroken, Louis Kiebooms, Albert De Gryse, Leo Lindemans, Geeraard Van Den Daele (beiden slechts tot in 1961 lid van de Acht) en nieuwkomer Frans Van Mechelen, en de Senatoren Karel Van Cauwelaert, August De Boodt, Aloïs Sledsens en Robert Vandekerckhove⁸⁶. Jos de Saeger wordt in dit rijtje niet vermeld : hij maakte als minister van Openbare Werken deel uit van de regeringen-Harmel en -Vanden Boeynants. Toch verloochende ook hij zijn Vlaamse reflex niet.

Enkele van de voornoemde CVP-parlementairen bekleedden belangrijke sleutelposities : zo was Jan Verroken in de periode 1966-68 fractieleider van de Vlaamse CVP in de Kamer en was Robert Vandekerckhove voorzitter van de Vlaamse vleugel. Aloïs Sledsens en Jan Verroken maakten vanaf oktober 1966 trouwens deel uit van het hoofdbestuur van de Vlaamse vleugel. Voor het eerst waren zoveel leden van de Acht ook lid van de Vlaamse vleugel. In alle parlementaire commissies die belangrijke communautaire kwesties behandelden (zoals bv. de grondwetsherziening) waren voormalige leden van de Acht present.

De functies die de Acht vervulden in de eerste helft van de jaren '60 bleven ook in de jaren 1966-68 gestand. Voornoemde Kamerleden en Senatoren waren Vlaamse voorvechters binnen de Vlaamse CVP-fractie en de Vlaamse CVP-vleugel. Zij leidden het manoeuvre in het parlement en pleegden onderling overleg (d.w.z. tussen Vlaamse Kamer- en Senaatsfractie). Ze onderhielden de contacten met de Vlaams-katholieke pers en de Vlaamse verenigingen en voerden, zoals voorheen ook het geval was, besprekingen met het oog op een gemeenschappelijke tactiek.

Onze mening dat de Groep van Acht, zij het niet meer formeel en onder die naam, bleef verder bestaan, wordt versterkt door een uitspraak van Petre op een

⁸⁵ Verroken bevestigde ons dat de contacten tussen de 'Acht' tijdens de volgende periode intens bleven.

⁸⁶ Frans Van Mechelen was op dat ogenblik hoogleraar demografie aan de Leuvense universiteit, maar ook voorzitter van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen (BGJG). Hij speelde een belangrijke rol in de splitsing van de BGJG in een autonome Vlaamse en Waalse organisatie. In 1965 kwam hij in de Kamer en legde als stichtend lid van de Stichting Lodewijk de Raet onmiddellijk sterk de nadruk op de sociaal-economische aspecten in de Vlaamse ontvoogdingsstrijd. In 1964 was hij medeoprichter van de Vereniging van Vlaamse Professoren.

vergadering van het uitgebreid bureau van de CVP begin 1968. Daar verklaarde hij : «Persoonlijk betreur ik het bestaan van ondergroepen. Er bestaat bij vele Vlaamse vrienden een geest van samenwerking, doch er zijn er ook die de desintegratie van de partij wensen. Het is dhr. Van Den Daele die begonnen is met het oprichten van een ondergroep.»⁸⁷ Petre gaf hier uiting aan zijn vermoeden dat er nog steeds een buitenstatutaire Vlaamse tendens in de schoot van de CVP werkzaam was⁸⁸.

Het mogelijke voortbestaan van de Groep van Acht in de periode 1966-68 (toen een CVP-PVV regering o.l.v. de Brusselse PSC'er Paul Vanden Boeynants aan de macht was) willen we (kort) aantonen aan de hand van een concreet voorbeeld, namelijk dat van de perikelen rond de splitsing van de Katholieke Universiteit te Leuven en de overheveling van Leuven-Frans naar Wallonië⁸⁹. Met de vastlegging van de taalgrens in 1962 was de Franstalige afdeling van de Leuvense universiteit een doorn in het oog van vele Vlamingen geworden, die de splitsing van de universiteit en de overheveling van Leuven-Frans naar Wallonië vroegen. In december 1965, nadat bekend werd dat een aantal Franstalige professoren Leuven wilden deel laten uitmaken van een Groot-Brussel, sloot de Vlaamse CVP zich bij deze eisen aan, vooral onder impuls van Frans Van Mechelen en Karel Van Cauwelaert, die dus in de beste traditie van de Groep van Acht hierin een voortrekkersrol speelden. Op 15 mei 1966 maakten de Belgische bisschoppen, de inrichtende macht van de Leuvense universiteit, hun beslissing in dat verband bekend. In hun berucht geworden mandement decreteerden zij dat de Franstaligen in Leuven konden blijven. De Vlaamse CVP, bij monde van Jan Verroken en Louis Kiebooms, legden het er vanaf dan vooral op aan de kwestie-Leuven als een politieke materie (en geen kerkelijke) te beschouwen⁹⁰. Twee dagen na het mandement, op 17 mei 1966, diende Verroken in de Kamer al een wetsvoorstel in 'tot regeling van het taalgebruik in het hoger onderwijs'. Het bevatte de eis tot overheveling. Deze beslissing was de nacht voordien ten huize van Robert Vandekerckhove in aanwezigheid van enkele Vlaamse professoren en voormannen van Vlaamse verenigingen genomen⁹¹. Eén van de doelstellingen van de 'Acht', namelijk het onderhouden van intense contacten met de brede Vlaamse beweging, bleef ook hier dus overeind. Tegen de normale gang van zaken in werd het voorstel door de Kamer op 28 juni 1966 niet eens in overweging genomen. Het werd vervolgens overgenomen door de Senatoren Karel Van Cauwelaert en Aloïs Sledsens die het

⁸⁷ Archief CVP-NATIONAAL, nr. 2.3.12, verslag van het uitgebreid bureau van de CVP 7 februari 1968.

⁸⁸ René Pêtre was op dat ogenblik lid van het Europees Parlement maar werd onder de volgende regering (Eyskens-Cools) minister van Openbaar Ambt. Pêtre was een gematigd politicus die elk extremisme afkeurde. Zo hield hij in 1968 een opmerkelijke interventie n.a.v. het wetsvoorstel van Verroken op het taalgebruik in het hoger onderwijs dat volgens hem enkel tot doel had de atmosfeer tussen de Vlaamse en Waalse Gemeenschappen nog meer te vergiftigen.

⁸⁹ Zie hiervoor in hoofdzaak LAPORTE, C., *L'affaire de Louvain 1960-1968*, Parijs-Brussel, De Boeck et Larcier : Bruxelles, 1999; JONCKHEERE, W. en TODTS, H., *Leuven-Vlaams. Splitsingsgeschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven*, Leuven : Davidsfonds, 1979.

⁹⁰ HEYLEN, G. en HEYLEN-KIEBOOMS, B., o.c., p. 218.

⁹¹ JONCKHEERE, W. en TODTS, H., o.c., p. 171.

indienden in de Senaat. Maar ook hier werd het op 6 juli 1966 niet in overweging genomen⁹². Toch laat deze strategie zien hoe via onderling overleg de Groep van Acht het politieke spel speelde en zorgde voor een gesynchroniseerde actie. Door hun aanwezigheid in beide assemblees waren zij in staat – al is het ditmaal niet succesvol – om indien nodig beide kamers te bespelen.

Na een relatieve rust in 1967 werd de kwestie-Leuven begin 1968 terug brandend actueel, met de bekendmaking van het Franstalige expansieplan voor de Leuvense universiteit, waaruit bleek dat de Franstalige professoren de overheveling van Leuven-Frans bleven verwerpen. Opnieuw was het Jan Verroken die op politiek vlak het initiatief nam. Hij kondigde aan op 6 februari 1968 de regering te zullen interpellieren over 'de werkelijke oorzaken van de spanning rond de universitaire problemen, alsmede over de onmiddellijk te nemen fundamentele opties en over de verdere schikkingen die zich opdringen'. De beslissing tot interpellieren had hij niet eigenmachtig genomen, maar was – helemaal in overeenstemming met de werking van de Groep van Acht – tot stand gekomen in overleg met collega-CVP'ers, leden van de Vlaams-katholieke pers en van enkele ter zake belangrijke Vlaamse verenigingen. Leo Lindemans, CVP-Kamerlid en voormalig lid van de Groep van Acht, getuigt: «Rond de inhoud en opportuniteit van de interpellatie van Verroken vond een diner plaats in een restaurant in de buurt van de Jacquainlaan, waarop aanwezig waren : ikzelf, Verroken directeur-generaal van *De Standaard* De Smaele en Ruys.»⁹³ Frans Van Mechelen, CVP-Kamerlid, professor aan de Leuvense universiteit en eminent lid van de invloedrijke Vereniging van Vlaamse Professoren, herinnert zich ook een bespreking : «In hotel Astoria kwamen Manu Ruys (*De Standaard*), Karel De Witte (*Gazet van Antwerpen*) en Jef Claes (*Het Volk*) samen met Jan Verroken, Geeraard Van Den Daele en ikzelf om van gedachten te wisselen over de interpellatie die er moest komen.»⁹⁴ Zelfs van eerste minister Vanden Boeynants had Verroken – onrechtstreeks via zijn privésecretaris – een akkoord gekregen voor een interpellatie⁹⁵. Vanden Boeynants rekende erop dat een interpellatie de druk op de bisschoppen zou vergroten om hun verantwoordelijkheid te nemen. Maar hij misrekende zich. De bisschoppen waren grondig verdeeld waardoor deze geen steun voor de regering konden zijn. Hierdoor viel de regering-Vanden Boeynants na de interpellatie van Verroken op 7 februari 1968. In de daaropvolgende parlementsverkiezingen zouden CVP en PSC met aparte lijsten naar de kiezer toestappen. Uit bovenstaand relaas mag duidelijk blijken dat in de jaren 1966-68 in de schoot van de Vlaamse CVP een

⁹² De inbreng van Aloïs Sledsens in de Groep van Acht lijkt niet groot. Twee redenen kunnen dit verklaren. Enerzijds kan zijn inbreng inderdaad slechts marginaal geweest zijn. Maar anderzijds kan het ontbreken van zijn archieffonds een verkeerd licht op de zaak werpen. Volgens Jan Verroken vervulde Sledsens consciëntieus zijn functie binnen de Acht.

⁹³ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse met Leo Lindemans, Brussel 16 juni 1999.

⁹⁴ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse met Frans Van Mechelen, Leuven 2 december 1999.

⁹⁵ Interview van Karel Van Nieuwenhuysse en Wouter Beke met Jan Verroken, Oostduinkerke, 16 augustus 2001